

כ"ט תִּשְׁרֵי תשפ"ז 9-10 באוקטובר 2026

• מָה בַּפָּרָשָׁה •

- ה' בורא את העולם בשישה ימים.
- ה' נח ביום השביעי, מקדש ומברך את השבת.
- ה' שׂם את האדם בגן עדן ומתיר לו לאכול מכל פירות הגן, חוץ מפרי עץ הדעת.
- הנחש משכנע את חַוָּה לאכול מפרי עץ הדעת. אחרי שהיא אוכלת, חוה נותנת גם לאדם לאכול. ה' מעניש את אדם וחוה ומגרש אותם מגן עדן.
- חוה יולדת שני בנים: קַיִן וְהֶבֶל. שניהם מקריבים קורבנות לה', אבל רק קורבנו של הבל מתקבל. קין כועס והורג את הבל.
- כשה' שואל את קין איפה הבל, הוא מתחמק ועונה: "הֲשֹׁמֵר אָחִי אָנֹכִי?" ה' מעניש את קין, ושולח אותו לנדוד בעולם.
- חוה יולדת בן שלישי בשם שֵׁת. התורה מפרטת את עשרת הדורות מאדם עד נח.
- ה' רואה שבני האדם מתחילים להתנהג ברשעות, חוץ מִנֹּחַ.

יום 1
אור וחושך

יום 2
רקיע המבדיל בין מים למים

יום 3
ים, יבשה, דשא ועצים

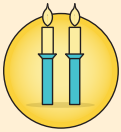
יום 4
שמש, ירח וכוכבים

יום 5
דגים, עופות ושרצים

יום 6
חיות, בהמות, רמשים והאדם

יום 7
שבת

• מִדְרָשׁ •

מדרשים הם סיפורים או רעיונות שעוזרים לנו להבין את התורה. הם מגיעים מתוך הקשבה טובה למילים של התורה ולדרך שבה הן נכתבות. כאן נסה לגלות אילו רמזים המדרש מוצא במילים של התורה, ולחשוב יחד מה הוא רוצה ללמד אותנו.

אם תקראו היטב את הפרק הראשון של ספר בראשית, תבחינו בביטוי שחוזר על עצמו שוב ושוב. הביטוי "כִּי טוֹב" מופיע בסופו של כל יום מימי הבריאה – שבע פעמים בסך הכל. לדוגמה, לאחר שה' בורא את האור ביום הראשון, נאמר: "וַיַּרְא אֱלֹקִים אֶת הָאוֹר כִּי טוֹב."

אבל יש יום אחד – היום השני של הבריאה – שבו הביטוי "כִּי טוֹב" איננו מופיע. למה ה' לא אמר "כִּי טוֹב" ביום השני של הבריאה? מה מיוחד בו?

ביום הזה, ה' בורא את הרקיע, שמבדיל - יוצר הפרדה - בין המים אשר מעל לרקיע לבין המים אשר מתחת לו. רבי חנינא אומר שהסיבה לכך שהביטוי "כִּי טוֹב" לא מופיע היא שבאותו יום באה מחלוקת לעולם.

בראשית רבה ד:ו

רַבִּי חֲנִינָא אוֹמֵר: שֶׁבּוֹ נִבְרֵאת מַחְלֹקֶת, שֶׁנֶּאֱמַר: "וִיהִי מַבְדִּיל בֵּין מַיִם לָמָיִם."

- למה הקב"ה לא אומר "כי טוב" ביום שנבראה מחלוקת?
- מה הן מחלוקות טובות ומה הן מחלוקות לא טובות?

המדרש ממשיך:

> אָמַר רַבִּי טַבְיוֹמִי אִם מַחְלֹקֶת שֶׁהִיא לְתִקּוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם וּלְיִשּׁוּבוֹ, אֵין בָּהּ "כִּי טוֹב"—מַחְלֹקֶת שֶׁהִיא לְעִרְבּוּבוֹ עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה.

המילה 'מחלוקת' מתארת מצב שבו אנשים לא מסכימים איך לפרש את התורה. רבי טביומי מסביר שאם מחלוקת שמבקשת ליצור עולם מתוקן אינה "טובה", קל וחומר שמחלוקת לשם בלבול אינה טובה.

המדרש מסביר שמחלוקת היא לא דבר מושלם, גם כשיש לה מטרות טובות.

כדי ללמד אותנו על כך, הביטוי "כי טוב" בכוונה לא נכתב ביום השני לבריאה.

- מתי באמת צריך להיכנס למחלוקת?
- איך מחליטים אם שווה להיכנס לוויכוח על נושא מסוים?
- במקום לריב או להתווכח, האם אפשר לחשוב על דרכים אחרות להתמודד עם חוסר הסכמה?

• דַּקָּה שֶׁל דִּיּוּן •

איך לשחק:

- הנה כמה טיעונים לפתיחת המשחק. התחלקו לשתי קבוצות והכינו מספר טיעונים.
- מומלץ להוסיף רעיונות חדשים לאלה שמובאים כאן.
- כל קבוצה תציג את עמדתה במשך שלושים שניות. הקבוצה המשכנעת ביותר תנצח!

דיון: בני האדם נבראו אחרונים כי הם הכי חשובים.

מסכים

- אחרון אחרון, חביב!
- הכל היה צריך להיות מוכן מראש, לפני בואם של בני האדם, שנועדו למשול בכל.
- העולם היה צריך להיות מוכן לפני שבני האדם יגיעו וימשלו בו.

לא מסכים

- האדם נברא אחרון כדי שילמד לכבד את כל מה שקדם לו.
- אולי ה' בכלל לא תכנן מראש לברוא את אדם וחוה.

• פֵּרוּשִׁים •

בראשית א:כח

וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹקִים
וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹקִים פְּרוּ
וּרְבוּ וּמִלְאוּ אֶת־הָאָרֶץ
וְכִבְשֻׁהָ וּרְדוּ בִּדְגַת הַיָּם
וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל חַיָּה
הָרֹמֶשֶׂת עַל־הָאָרֶץ:

זאת המצווה הראשונה שהקב"ה נותן לבני אדם בתורה. אך לא לגמרי ברור מה בדיוק משמעות המילה **וְכִבְשֻׁהָ**. מה פירוש הדבר שאדם וחוה "ימלאו את הארץ ויכבשו אותה"?

נבחן ביחד שתי דרכים שונות להבין את הביטוי הזה.

כאשר אתם קוראים את שני הפירושים, שימו לב: האם אפשר להבחין בהבדלים ביניהם? כיצד כל אחד מהם מבין את משמעות הפסוק?

רמב"ן (ספרד, לפני 800 שנה)

"וְכִבְשׁוּהָ" נָתַן לָהֶם כֹּחַ וּמֶמְשָׁלָה בָּאָרֶץ לַעֲשׂוֹת כִּרְצוֹנָם בַּבְּהֵמוֹת וּבַשְּׁרָצִים וְכָל זוֹחֲלֵי עָפָר וְלִבְנוֹת וְלַעֲקֹר נָטוּעַ וּמֻהֲרָרֶיהָ לַחֲצֹב נְחֹשֶׁת וְכַיּוֹצֵא בָּזֶה וְזֶה יִכְלֹל מָה שֶׁאָמַר "וּבְכָל הָאָרֶץ."

הרמב"ן מסביר שה' נתן לבני האדם את הרשות להשתמש בכל משאבי הטבע ולעשות איתם מה שהם רוצים.

תוכן ועריכה: אפי אונטרמן, יצחק ברונשטיין, ג'רמי טאביק, איתן טוקר, שושי לוקשין, ציביה פרנק ויגודה, חנה קופץ, וג'ייסון רוגוף. עיצוב: ג'ן קלור וסטודיו דוב. איור: אלעד ליפשיץ.

ספורנו (איטליה, לפני 500 שנה)

"וּבְבִשּׁוּהָ" שֶׁתְּגֵּינוּ בְּשִׂכְלְכֶם וְתִמְנְעוּ אֶת הַחַיּוֹת שֶׁלֹּא יִכָּנְסוּ בִּגְבוּלְכֶם וְאַתֶּם תִּמְשְׁלוּ בָּם.

ספורנו מסביר שה' מצווה על בני האדם להגן על עצמם מפני כוחות הטבע.

- כיצד מבינים הרמב"ן והספורנו את דברי ה' לאדם ולחוה בפסוק הזה? האם שניהם מבינים את הפסוק באותה דרך?
- האם תוכלו למצוא הוכחות מתוך לשון הפסוקים לכל אחד מן הפירושים? האם ייתכן שיש ראיות לשניהם?
- כיצד מתארים המפרשים את היחסים בין האדם לעולם שסביבו? כשאנחנו משתמשים במשאבי הטבע כמו עצים לבנייה או בעלי חיים למאכל, איך מותר לנו לעשות זאת ומדוע? מה עוד עלינו לזכור כאשר אנחנו משתמשים במשאבים אלו?

• הֲלָכָה •

קידוש בליל שבת

הקידוש שאנחנו אומרים בליל שבת מתחיל בפסוקים מהפרשה שלנו, שמתארים איך ה' שָׁבַת ממלאכתו ביום השביעי:

בראשית ב:א-ג

וַיְכֻלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ, וְכָל צְבָאָם. וַיְכַל אֱלֹקִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה; וַיִּשְׁבֹּת בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, מִכָּל-מְלַאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה. וַיְבָרֶךְ אֱלֹקִים אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי, וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ: כִּי בוֹ שָׁבַת מִכָּל מְלַאכְתּוֹ, אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹקִים לַעֲשׂוֹת:

המשך בעמוד הבא >>

<< המשך מהעמוד הקודם

למה אומרים את הפסוקים האלה בקידוש?

בַּדִּבֵּר הרביעי שבעשרת הדיברות, העוסק במצוות השבת, התורה מסבירה:

שמות כ:י

כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה ה' אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם וַיָּנַח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל כֵּן בֵּרַךְ ה' אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֵׁהוּ:

הרמב"ן מסביר שהסיבה שה' ציווה אותנו לשמור שבת היא שה' נח ביום השביעי, אחרי שברא את העולם. לכן, כשאנחנו מקדשים את השבת בליל שבת, אנחנו פותחים בפסוקים מהפרשה שלנו, שמתארים את המנוחה של ה' לאחר הבריאה.

עוד על קידוש:

כשהשבת מופיעה בתורה בעשרת הדיברות, כתוב:

שמות כ:ח

זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ.

הגמרא (פסחים קו ע"א) מלמדת שני דברים מהפסוק הזה:

- המילה "זָכוֹר" לא מתכוונת רק לזכור את השבת בלב, אלא לזכור אותה בדיבור, בקול, כשמברכים על כוס יין או מיץ ענבים.
- הקידוש נאמר בתחילת השבת – בליל שבת. אבל בגלל שהפסוק מדגיש גם את "יוֹם הַשַּׁבָּת", אנחנו מקדשים גם בשבת בבוקר.

• שְׁאֵלוֹת הַשָּׁבוּעַ •

התשובות לשבע השאלות הראשונות נמצאות בעלייה התואמת בקריאת התורה. התשובות לשאלות 8-10 קשות יותר, ויכולות להימצא בכל מקום בפרשה.

עליות:

1) בראשית א:א–ב:ג
2) ב:ד–ב:יט
3) ב:כ–ג:כא
4) ג:כב–ד:יח
5) ד:יט–ד:כב
6) ד:כג–ה:כד
7) ה:כה–ו:ח

בהבנה!

1. באיזה יום משׁשת ימי בראשית הביטוי "כִּי טוֹב" אינו מופיע?
2. מהם ארבעת הנהרות שיצאו מגן עדן?
3. מאיזה סוג עלים תפרו אדם וחוה לעצמם בגדים?
4. מי היה בנו של עִירָד?
5. שלוש נשים מוזכרות בעלייה הזו – מה שמותיהן?
6. בן כמה היה אדם כשנפטר?
7. מהו הגיל המרבי שהקב"ה קובע לחיי האדם אחרי הדורות הראשונים?
8. איזה פרי גדל על עץ הדעת?
9. מי הם שני זוגות האנשים שחולקים בפרשה את אותם שני השמות?
10. מי היה הנגן הראשון בתורה?

* חפשו את התשובות בעמוד הבא

כל הזכויות שמורות למכון הדה. ניתן להעתיק ולצלם למטרות לא מסחריות.

• מָה זֶה •

בראשית ב:טו-טז

וַיִּצַּו ה' אֱלֹקִים עַל־הָאָדָם לֵאמֹר מִכֹּל עֵץ־הַגָּן אָכֹל תֹּאכֵל.. וּמֵעֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ...

איזה עץ היה עֵץ הַדַּעַת?

התורה לא מגלה לנו, אבל מדרשים בתלמוד (ברכות מ ע"ב) ובבראשית רבה (טו:ז) מציעים כמה אפשרויות:

- רבי מאיר אומר: גפן
- רבי נחמיה אומר: תאנה
- רבי יהודה אומר: חיטה
- רבי אבא אומר: אתרוג

אבל אף חכם בתלמוד או במדרש לא מציע שזה היה עץ תפוח!

תשובות:

1. יום השני (בראשית א:ח)
2. פישון, גיחון, חידקל, פרת (בראשית ב:יא-יד)
3. עלי תאנה (בראשית ג:ז)
4. מְחוּיָאֵל (בראשית ד:יח)
5. צילה, עדה, נעמה (בראשית ד:יט, כב. פסוק כה מתייחס לחוה אבל לא מזכיר את השם שלה)
6. 930 (בראשית ה:ה)
7. 120 (בראשית ו:ג)
8. התורה לא מפרטת!
9. חנוך ולמך (בראשית ד:יז-יח, ה:יח, כה)
10. יובל (בראשית ד:כא)